Samhälle, religion, manligt och kvinnligt

Kulturhistoriska perspektiv på historien

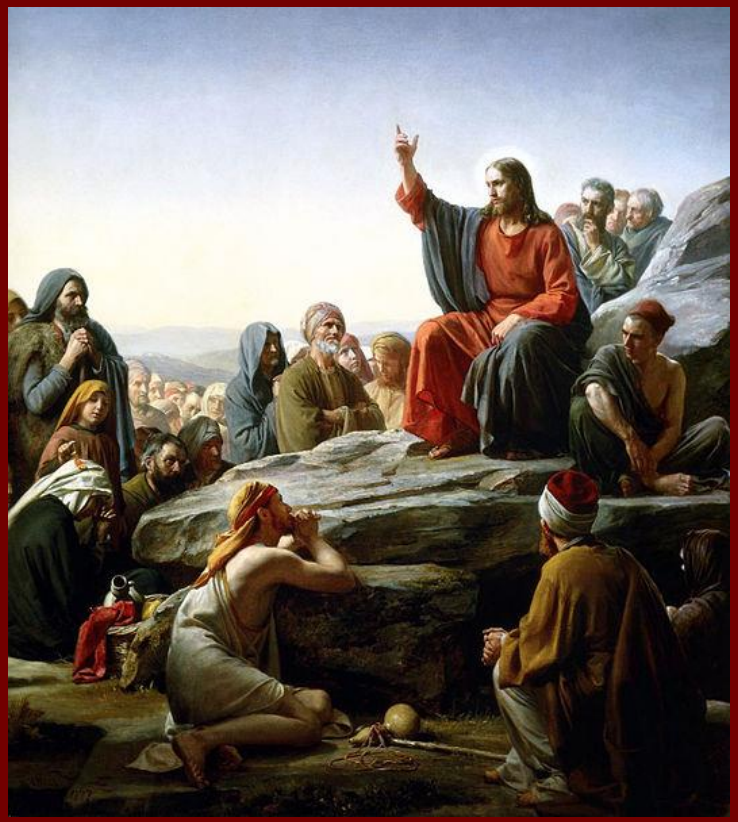

KURSENS MÅL

Kursen syftar till att ge ökad kunskap om och förståelse för

- Samspelet mellan religion, politik, kultur, klass och genusföreställningar från högmedeltiden och fram till 1900-talet
- kvinnors och mäns skiftande villkor, verksamheter och ansvarsområden i samhället
- Teorier och analytiska begrepp

KURSENS DELMOMENT

- Religion, identitet och föreställningar om kvinnligt och manligt
- Modernisering, klass, emancipation och kön
- Forskningspresentationer och panelsamtal

Werners seminarier

- **Seminarium 1**: *Kyskhet och sexualitet - kristna genusideal före 1600*
- **Seminarium 5**: *Dygdeideal, familj och genus i det protestantiska samhället*
- **Seminarium 6**: *Katolskt och protestantiskt i det moderna samhället – feminisering och remaskulinisering*

Sekulariseringsparadigmet och den religionsblinda historieforskningen

Religion - en viktig politisk faktor

Gud blir människa – svepeduken i Turin

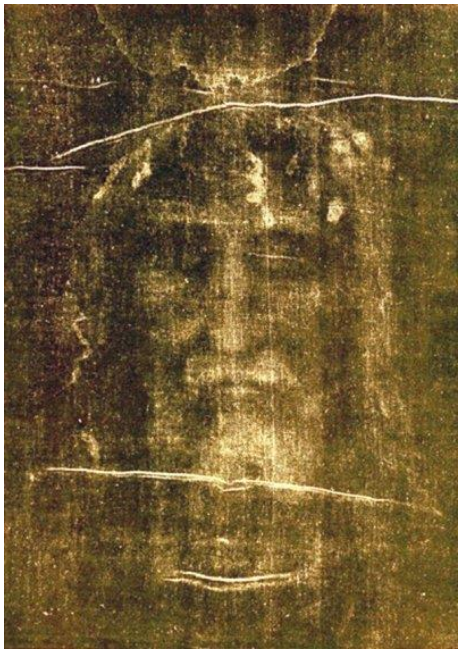

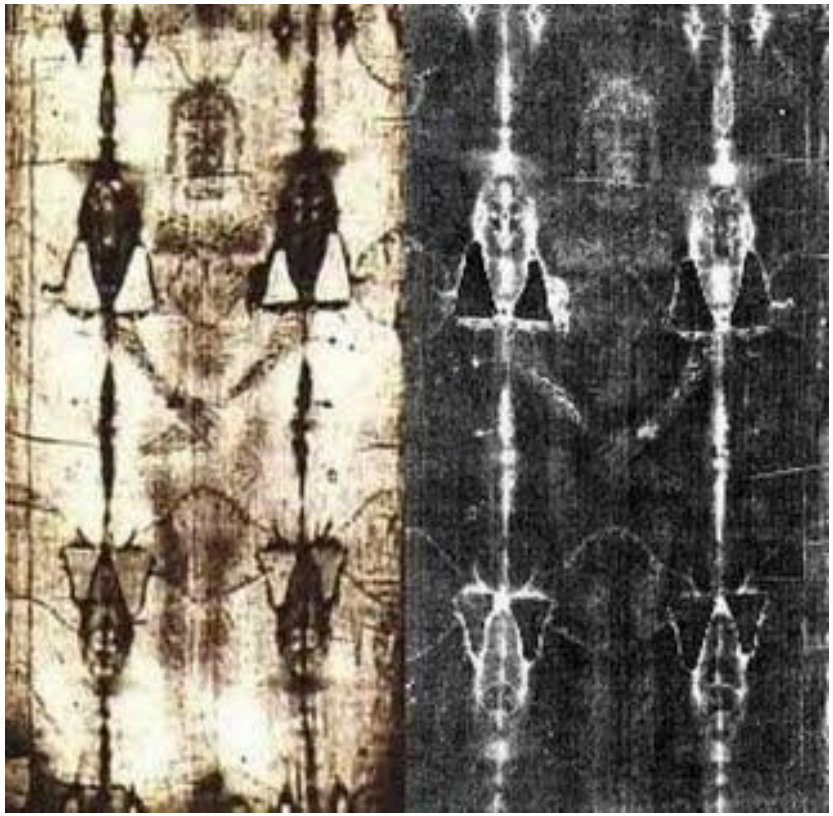

Jesus Kristus och jungfru Maria

den kristna frälsningshistoriens centralgestalter

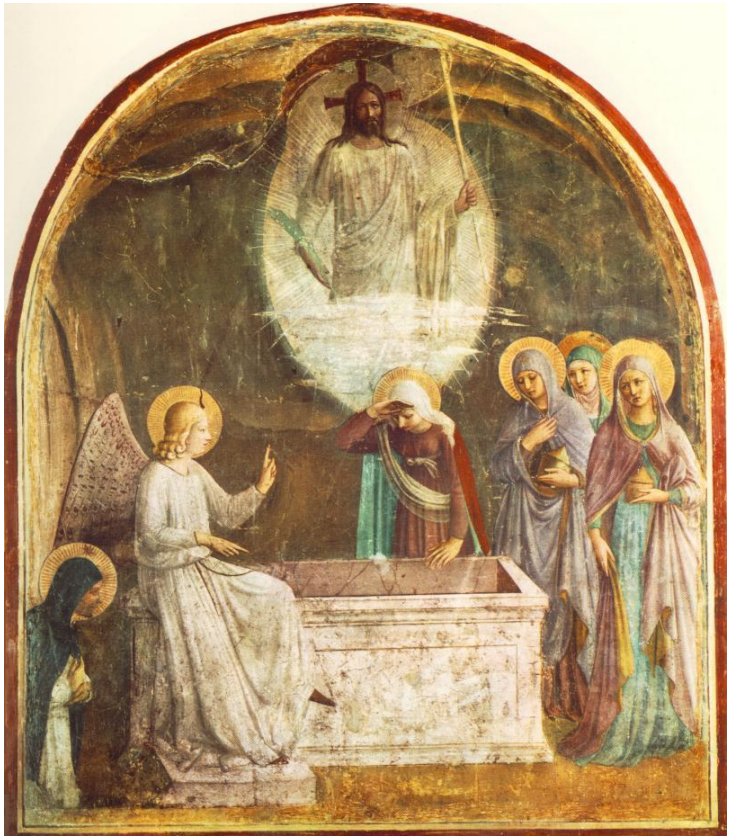

Kristendomen – från förföljd sekt till statsreligion

Det monastiska livet

Benedikt och Skolastica

Ora et labora – arbete och bön

Samverkan mellan kyrka och statsmakt

Heliga ordensgrundare

Franciskus, Klara och Dominicus

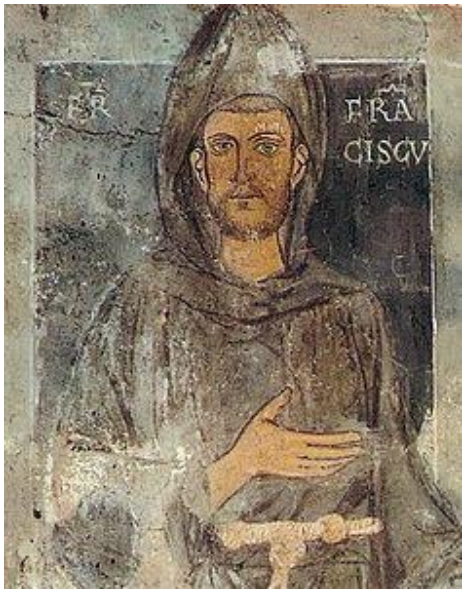

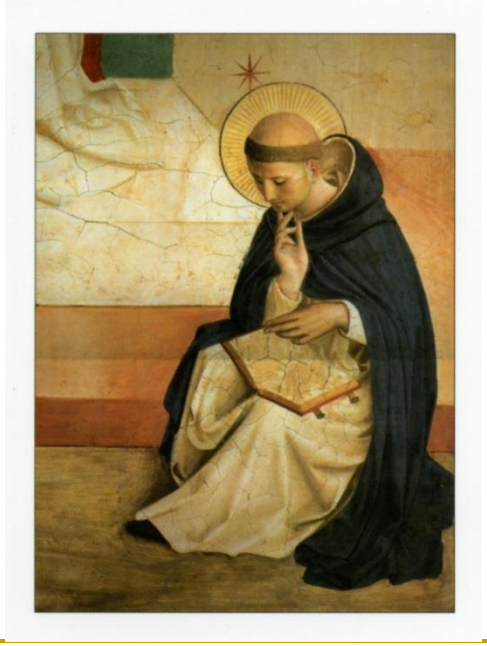

Kanonisering – kriterier på helighet

Heligt krig och kristen manlighet

Danorum Regũ heroũq;
Historię stilo elegãti a Bar
one Grammatico natione
Zealandico necnõ Ros kil
densis ecclesię preposito.
abhinc supra trecentos an
nos cõscripte et nũc primũ
literaria serie illustrate ter
sissimeq; impresse.

Ett religiöst präglat samhälle

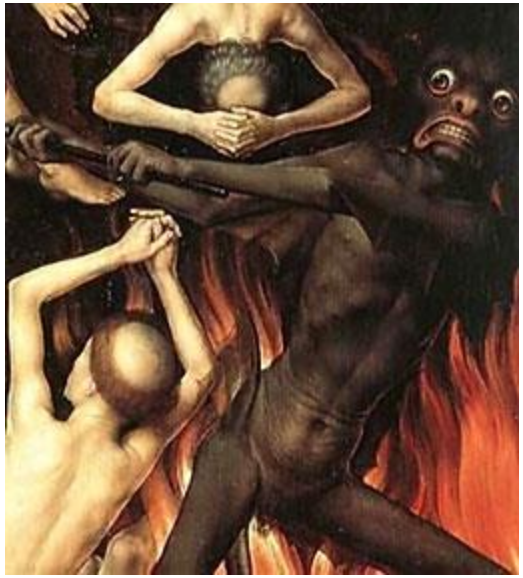

Renässanspåvarna

Julius II och Leo X

Missbruk i kyrkan

Den tyske reformatorn

Martin Luther och Katharina von Bora

Katolsk reformator

Ignatius av Loyola

Katolsk reform

Pius V, Innocentius XI, Teresa av Avila – reformkonciliet i Trient

Konfession och kultur
- teologiskt formade diskurser

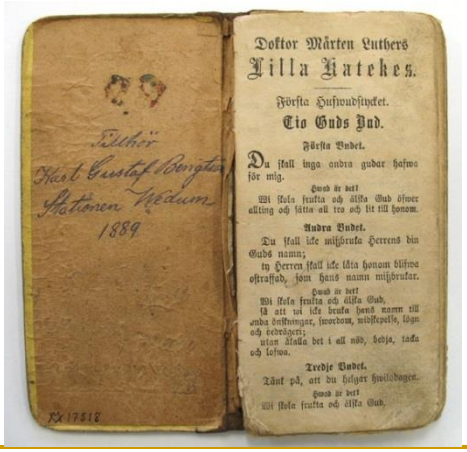

Doktor Mårten Luthers
Lilla Katekes.

Första Husfvudstycket.

Tio Guds Bud.

Första Budet.

Du skall inga andra gudar hafwa för mig.

Hwad är det?

Wi skola frukta och älska Gud öfwer allting och sätta all tro och lit till honom.

Andra Budet.

Du skall icke misbruka Herrens din Guds namn;

ty Herren skall icke låta honom blifwa ostraffad, som hans namn misbrukar.

Hwad är det?

Wi skola frukta och älska Gud,
så att wi icke bruka hans namn till enda förbannanden, swordom, misskepelse, lögn och bedrägeri;
utan åkalla det i all nöd, bedja, tacka och lofwa.

Tredje Budet.

Tänk på, att du helgar hwilodagen.

Hwad är det?

Wi skola frukta och älska Gud.

Luther
Karl Gustaf Bergström
Skåtorna Medium
1889

RX 17518

Westfaliska freden 1648

cuius regio, eius religio

Krig och kristen manlighet

Kyrkan som arena i tidigmodern tid

Franska revolutionen

Deklarationen om de mänskliga rättigheterna1789 som ett nytt samhällsfundament

Religiös väckelse

Vallfärden till Trier 1844

Protestantiskt väckelsemöte

Protestantisk fromhetskultur – tradition och förnyelse

Husförhör och husandakt, väckelsetidskrifter och musikaliska väckelsemöten

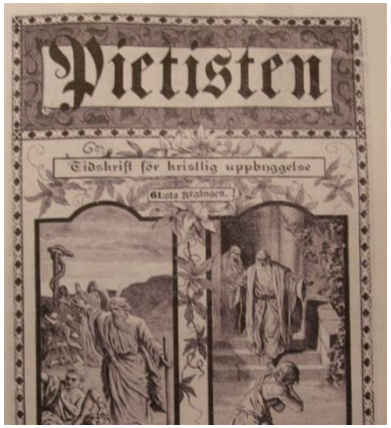

Kristendomens feminisering?

Aloysius Gonzaga, Thérèse av Lisieux och nidbild av frälsningssoldater

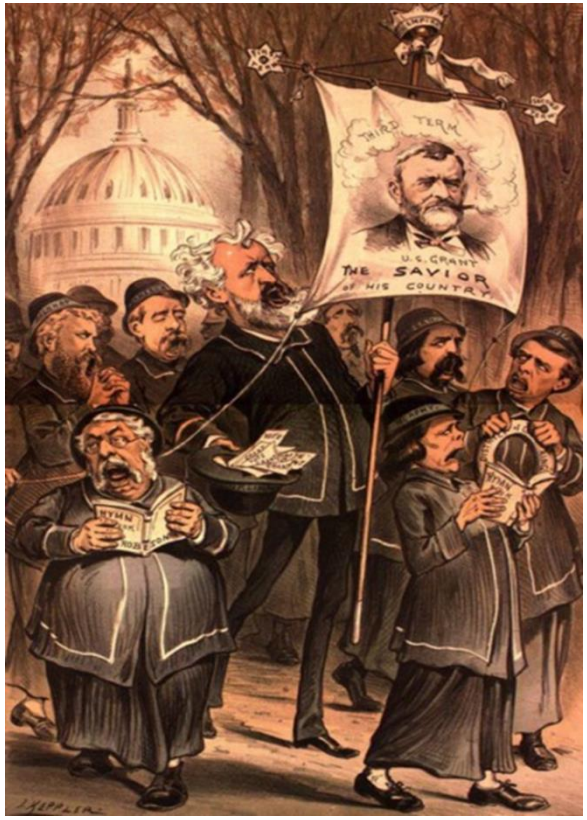

Religion och emancipation

”Manlösa” kvinnor

Fredrika Bremer

Mission och emigration

Emelie Petersen på Herrestad, Erikjansarna och protestantiska missionärer

Erik Jansson
omgiven av några av sina lärjungar.
Oljemålning av Olof Krans
Foto Sören Hallgren Statens hist mus

Frälsningsarméns genuskonstruktioner – kamp och kärlek

Protestantismen - en religion för män

J A Eklund och ungkyrkorörelsen – nationell och ”manlig” kristendom

Ur ”korsfararpsalmen” *Fädernas kyrka*

Kristet och fritt ville Sverige bo,
råda för landet allena.
Därom i **manlig och kristen tro**,
därom i strid eller lagfäst ro
konung och folk sig förena.

Kulturkamp och katolsk ”motkultur”

Kamp mellan katolska kyrkan och statsmakten runt om i Europa

Katolska genuskonstruktioner

"Feminina" ordensmän

"Klerikala" ordenssystrar

Monastiska ideal -

transcenderar socialt konstruerade genusskillnader

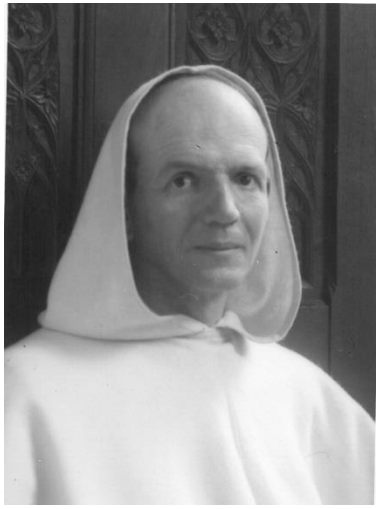

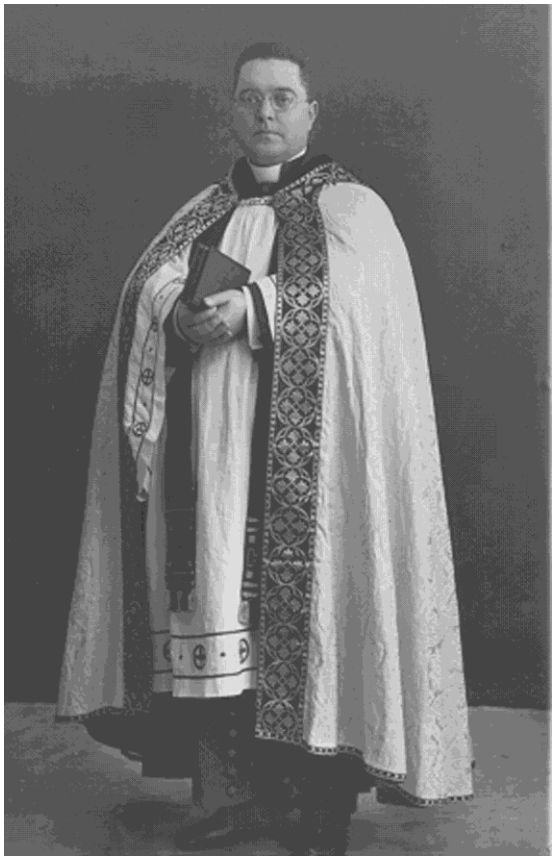

I totalitarismens skugga

Arisk kristendom

Bundesarchiv, Bild 102-16219
Foto: o.Ang., | September 1934

Bekännelsekyrkan

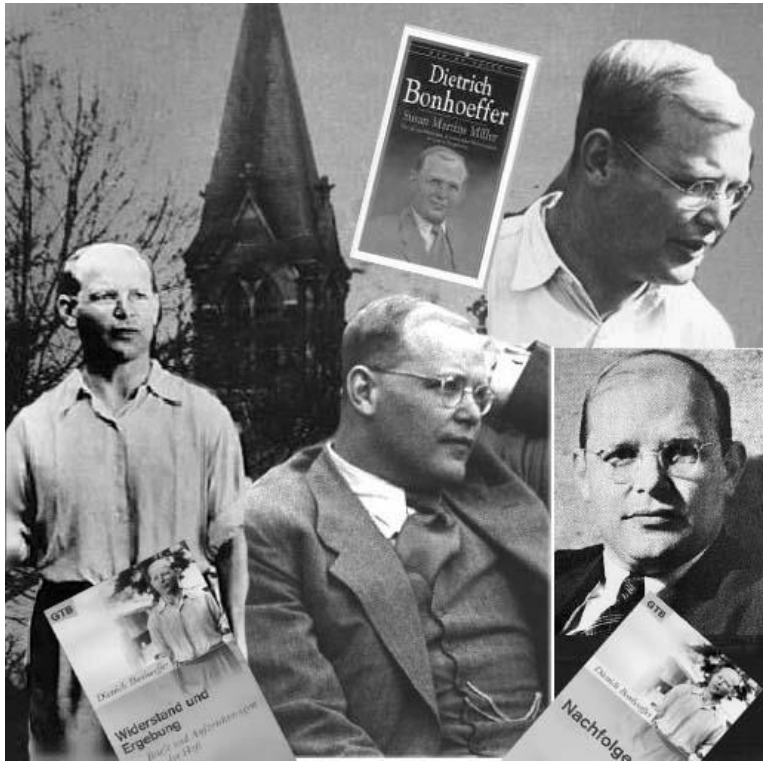

Ras och religion - medborgarrättsrörelsen

Baptistpastorn Martin Luther King

Andra vatikankonciliet 1962-65

Katolska kyrkan anpassar sin praxis till det moderna samhället - liturgireform

Det romerska samhället

- *Religiös tolerans* under värnande av statens överhöghet
- Förföljelse av de kristna
- Ediktet i Milano 313 –

  Kristendomen tolereras
- Kristendomen statsreligion år 380

  Hedniska kulter förbjuds
- Klosterväsendets uppkomst

  Liturgi, askes, ställföreträdande bot

Medeltiden

- Kristen mission i Europa
- 1054 – kyrkan splittras i en östlig och en västlig sfär

- *Kristen enhetskultur* i Europa på katolsk resp. grekisk/rysk-ortodox grund

- Dynamisk utveckling i västkyrkan
  - Lärostrider, kamp mot kätteri
  - Nya religiösa ordensgemenskaper
  - Kamp mellan kejsarmakt och kyrka

Det moderna samhället

1800-talet

- De politiska ideologierna uppkommer
- Religionen ifrågasätts av de moderna naturvetenskaperna
- Ideologisering respektive privatisering av religionen
- Väckelserörelser på katolsk och på reformatorisk grund

  Ultramontanism, pietism, evangelikalism
- *Sekularisering av stat och kultur*

  Rekonfessionalisering och ”kulturkamp”

  Maktkamp mellan katolska kyrkan och statsmakten

1900- och det tidiga 2000-talet

- Avkristning och minskat kyrkligt inflytande
  - Totalitära ideologier och aggressiv antikyrklig politik
  - Politiserad religion
  - Minskat kyrkligt inflytande
- *Konfessionalismens sammanbrott*
  - Ekumenik och religionsdialog
  - *Radikaliserad sekularisering* av samhället
- *Religionens återkomst som en social faktor*
  Postmodernism, nyreligiositet och islamrenässans
  - Nyreligiositet, kristen traditionalism, islamrenässans

Det katolska kyrkosystemet

- Bibel och kyrklig tradition rättesnöre
- Krav på respekt för ”kyrkans frihet” – autonomikrav i förhållande till staten
- Betoning av det kyrkligt religiösa livet – klosterlivet norm för det kristna livet
- Kallet omfattar det präster och ordensfolk – celibatet i centrum
- Frälsning inom ramen för den kyrkliga gemenskapen – nåd och goda gärningar

Det evangelisk-lutherska kyrkliga systemet

- Bibeln allena - tolkad i ljuset av bekännelseskrifterna
- Skillnad mellan andligt och världsligt regemente - kyrkans underordning under staten
- Betoning av praktisk verksamhet och lydnad för överheten
- Kallet omfattar alla verksamheter- familjelivet i centrum
- Frälsning genom den enskildes relation till Gud - nåden allena